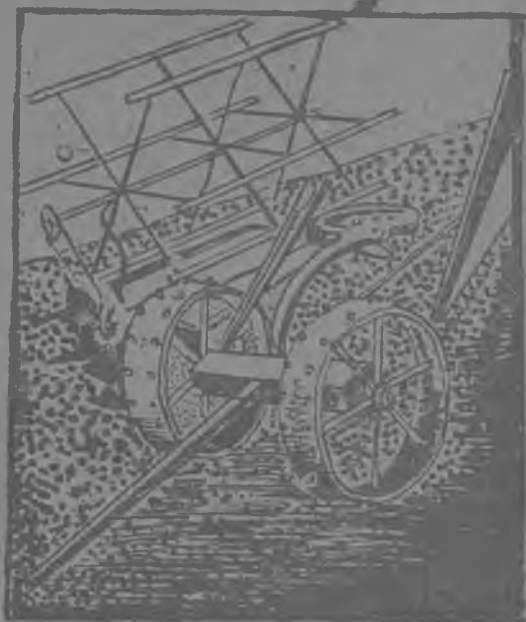

799-9
151

БОГАМ КІО
музичкалан техника

ЫЩКАН ДА ВУНДАН машинанык

В К О С Т Р О В С К И

КОМІ ШІГА ЛЕЗАНІН

1

2

3

4

Б

С

БОСТАМ КІӨ
МУВИЗ, УЖАЛАН ТЕХНИКА

В. КОСТРОВСКИЈ

КОМИ-3

2-1050.

Ыцкан да вундан машінајас

Г.П.Б ка обяз. зыз.

Июль 1931 год

Дел № 28.513

КОМИНИСТА ЛЕЗАНИН

СЫКТЫВКАР 1931

вод
мыд
Н
сове
I
на с
щес
дор
I
вунс
нас
відж
I
сö (с
мор
I
маш
ужа
кыне
I
годн
нагр
E

В. Костровский
Косилки и лобо
грейки. Перевод
русского.

Отпечатано в ти
пографни Коми Изд
датель-ва Тир. 2560
Облит № 701 1931 г

К Ы В В О З

Өнija кадө карјаслөw да еіктјаслөн, фабрик-заводјаслөн да візмулөн јітөдүс пыр јонмө да зумыдмө.

Карјасыг машинајас унжык і унжык кутіс петны советској еіктса мујас былө.

Воҙө візму овмөс машинајас лөсөдөмыс нөшта-на өдзас. Өд машинајасыслөн вердтујыс (преімуш-цествоыс) јона ыжыд прөстөј візму ужалан көлуј дорыс.

Ыцқан машина јона донөн сулалө коса дорыс, вундан машина—чарла дорыс. Сөгса-өд машинајас-нас ужавымсө өдјөнжык вевјалан дај јона кок-ніджык.

Гөрјөн, чарлаөн да вартаөн өтi гектарув му-сө (көзны, вундыны да вартны) ужавны петө 28 морта ужаланлун.

Тайө гектарувсө жө плугјөн гөрөмөн, вундан машинаөн вундөмөн да вартаи машинаөн вартөмөн ужалігөн петө сомын 8 морта ужаланлун. Сыыс кыльзі кіјасыдлы да кокјасыдлы кокніджык.

Быд пөлөс гырысжык машинајас вермөны вы-годнөјөн лоны сомын секі, кор најөс ужөдан тыр-нагрузкәөн, он-кө сулөд уж дырјыс.

Богтам көт ыцқан машинатө. Пуктысег чөжөн мн Изсіјө вермас ыцкыны 70 гектарув.

Кык вөлөн көзән машина вермө көзә дырји көз-
ны 120 гектарув да с. в. Отка овмөса кресъана-
лы ташом машинажассө лөсөдны абу выгодно, ма-
шинаыслы ужыс лос сөмын 2-3 лун кезлө. Маши-
нажассө тыр нагрузкаөн поъас ужөдны сөмын
колхозжасын да виъму ужалан төварішчествожасын,
өти машина дорас унаөн өтувтчөмөн.

Колхозын өти мортыс вермас велөдны өти пө-
лөс машина, а мөд морт—мөд пөлөс машина. Најө-
жө машинажасыслы частъжассө велөдөм мыстыс
нөжжөнйк мукөдсө щощ велөдасны машинажаснас
вөдйтчыны. Ужыс секі пондас мунны зев бура.

Гырысжык колхозжасын машинажас зонталөм вы-
лө спетсиалистөс виъом оз донөн сувт, коді быд
торкыштөм мысти өдјөн вермас лөсөдны машина-
сө. Посні овмөсжасын спетсиалистсө виъны он-нын
вермы. Жугалис машинаыд—сиз-кө сувтис і ужыд,
зонтыныд пырыс чыртө некөд динө кватйтчыны.

Коллективнөј овмөсжасөс агрономжаслы коккид-
жык обслуживајтны. А ашөрја овмөсөн олыс ов-
мөсжастө өти агрономыд оз вермы обслуживајтны.

Колхозжасын унжык машинажас лөсөдөмөн јона
содас овмөсыслөн производительностыс. Машинажа-
сөн вермам пуктыны унжык турун скөтвиъом пас-
көдөмлы, колхозныкжаслөн лөө прөст кад мукөд
сікаса овмөсжас—градвыз пуктасжас вөдйтөм,
журөгжас виъом, да с. в.—паскөдны-кыпөдны.

Секі вермыныжык кутан буржыка мујассө ужав-
ны, мујас вывөыс турун јөгсө, нурун вужжассө бырөд-
ны да с. в. Таънас урожајыс јона содө, а сјө-өд мја-
нын өні јона-на улын заграничажасын дорыс. Уро-
жајностсө мјанлы быъ ковмас көъ кыз да кыпөдны,
мыј выјөз поъө буржык ногөн мусө ужалөмсаң.

Капиталист государствожасын машинажассө лөсө-
дөмөн, коді вежө кіпома ужсө, мыјдтөмкө јукөн
робочөјжас колөны ужтөг. Совет правительство се-

щом політика оз нуод, Міянын машинажассо лосодомон кокнаммо, ужыс да чіно робочојјаслөн ужалан луныс, 18-18 час пыды, мыјдтөм ужалоны капіталіст государствојасын, міянын ужалоны сомын 10-8 час, а мукод кадсо іспользутоны асыныс культурайысө кыподоомо (велодчөмо), культурноја шотчөмо, візму овмосын ужалан машинајас велөдөмо да с. в.

Сіз, медса выгөднө візмутө ужавны отувтчөмөн. Сы вөсна совет власт да партіја быднот сөтөны ыжыд отсөггырыс отувја овмосјаслы, најөкөтыртчөмлы, кодјас візму ужалөмо вермөны пыртны гырыс сложнөј машинајас да овмоссө нуөдны наукаон велөдөм серті. Тажө політикаыс властлөн да партіјалөн зік вескыд. Крестанајаслы, гөлјаслы да шөркөдө олысјаслы, колө сөлөмыс муннөны правітелтсвөдн да партіјаон індөм тужөдыс, сөлөмыс кутчөны отувја олөмас да ужас.

Ужалыс крестана-кө тајөс гөгөрвоасны, да оз кутны төждысны быдөн аслыныс чарлајас, косајас, гөрјас да пінајас лөсөдны, а кутасны төждысны отувјөн лөсөдны гырыс усовершенствованнөј машинајас, кутасны төждысны отувја овмос вөсна, а оз торја овмос вөсна, секі карјас став аслыныс вермөмнаныс кутасны отсавны візму дорын ужалысјаслы, сіктјаслы. Фабрікјас да заводјас кутасны сіктјаслы мөдөдны бур усовершенствованнөј машинајас і секі—регыд мыгті огө кутөј мі төдны асыным советскөј сіктјаснымөс, сещөмөз најө вежасны.

УБОРОЧНӨЈ МАШИНАЈАСЛӨН КОЛАНЛУНЫС

Уборочнөј машинајас јона чінтөны ужаланлун візөмсө. Кіпом косаон верман ыщкыны луннас гектаржынув віз. 135 санціметр пафта покост нуан ыщқан машинаон луннас вермас ыщкыны $2\frac{1}{2}$ сан

да 4 гектарулӧз. Сізкӧ, ӧті морт да пара вӧв ыщкан машиналас вермасны луннас ужавны 6-саӧ да 8 коскӧн ышкыг вест. Нан чукӧртӧгӧн су муын, ӧті ышкыгыс вермӧ ышкыны гектарула мулыс коймӧд јукӧнсӧ. 150-саӧ да 165 сантиметр папта вундан машинаӧн, кодӧ вӧнавломӧн шыблалӧ колтајассӧ луннас верман вундыны 3¹/₂-саӧ да 4¹/₂ гектарув му. Сізкӧ самосброска вундан машинаӧн ӧті мортыс пара вӧлӧн вермас ужавны 7-12 ышкыг вест.

Уборочнӧј машинајас јона кокнӧдасны ужсӧ, кор вундансӧ вундӧны кӧпом чарлајасӧн-на. Ӑті гектар му чарлаӧн вундӧгӧн петӧ 10-саӧ 15 морта ужалан лунӧз. На пыс колтасӧ вӧнавломӧ, чукӧртӧмӧ да чумалӧтӧмӧ петӧ 4-5 морталун. Куш вундӧм вылас петӧ 6-10 лун. Сізкӧ, вундан машина луннас ужалӧ 20-30 морт вест. Вундан машина колхозјасын, ем-кӧ лишнӧј местајасыс, вермасны кӧза илӧшщадӧн паскӧдчыны да не артавны кадын наӧсӧ (урожајсӧ) чукӧртны вермӧм јылыс, лӧб сӧмын артавны—тырмас-ӧ сӧмында кӧзасӧ ужавны вӧвјасыс (робочӧј скӧтыс) гӧргӧ-кӧзӧгас.

ЫЩКАН МАШИНА

Ыщкан машиналӧн ужалӧмыс јона мунӧ јур шыран машина ужалӧмӧ. Кызӧ јур вывтыс новлӧдлӧны шыран машинасӧ да шырӧны јурсӧс, сӧз-жӧ і ужалӧны ыщкан машинанас: нуӧны сӧјӧс вӧз куза да ышкӧны турунсӧ,

Кызӧ машинасӧ вӧчӧма

Вундан частыс. Ыщкан машинаас вундан частјассӧ лӧсӧдӧма јур шыран машинаын моз-жӧ. Ыщканыс вӧзӧдныс дорвыв лӧсӧдлӧм шыранјаскӧф.

Шыранјасыслӧн вылыс дорышјасыс (лезвӧјӧјасыс), кодјас шугӧны сегментјасӧн, лӧб пуртјасӧн,

крепитғысёоны кык закӗпкка жылӗ векнӗдӗк куҗ-
код уклад полосаӗн. Сӗӗӗ полосаыс став пуртјас-
нас шусӗ пуртӗса полосаӗн (вӗӗӗ 4 серпас).

Шыранјасыслӗн улыс дорјасыс јӗртчысёӗ про-
реза (тујдӗма) чуњјасӗ. Сӗӗӗ тујдӗмјас пырыс му-
нӗ пуртӗса полосаыс. Чуњјасыс вӗчысёоны аслыс
пӗлӗс дортчыны шогмана чугуныс. Сы вӗсна нӗјт-
чӗмсыс (швачкӗмсыс) најӗ оз жугласны, а сӗмын
кусҗасыштӗны да сӗӗӗ кусыҗјасӗ пыр-жӗ поҗӗ
векӗӗдлыны.

Сӗӗӗ, чуњјасыс улысаныс і вылысаныс кутӗ-
ны пуртдорсӗ да вӗӗӗны турунсӗ пӗрӗмсыс. Чуњ-
јасас шылкӗс частас крепитӗма пластӗнкајас,
кодјасӗс серпас вылын индӗма „Р“ шыпасӗн. Сӗӗӗ
лоӗ пуртыслӗн мӗд дорыш (лезвӗӗӗ) пыдӗдӗ. Тајӗ
пластӗнкаыс овлывлӗ җӗк шылыд, лӗбӗ чарла пӗ-
на. Чуњјасыслӗн емӗс боквыв петӗмјас (отрос-
токјас) Сӗӗӗ петӗмјасас мӗд-мӗд чуњјасыс жмитчӗ-
ны да оз вермыны вешјавны боквыв. Чуњјасыс
крепитчысёоны уклада полосаӗ, кодӗ шусӗ чуҗку-
тӗда брусӗн. Сӗӗӗ брусас јонҗыка инмалӗ швач-
кӗмјасыс да зыртчысёӗ туруныс, сы вӗсна сӗӗӗс
вӗӗӗны массивнӗӗҗыка пурта полосасӗ дорыс.

1 серпас. Пластӗнкаа чуњ.

Топӗданјас
лӗбӗ индалысјас.
Машинајаслӗн пур-
тыс, кыҗӗ-і быд шы-
ранлӗн (ноҗӗчјас-
лӗн), кутас бура

ыщкыны сӗмын секӗ, кор
улысса да вылысса дорјас-
ыс топыда ветлӗны ӗтӗ мӗд
бердтыс, оз калкавны.
Пуртјасыс-кӗ калкалыштӗ-
маӗс мӗда мӗдсыныс, секӗ

2 серпас. Топӗданјас

туруныс оз кут орны, а кутас сѳмын нырсыны, тырны кык пурт костас да вермас прамѳжѳ щыкны машинаыс.

Пурта полосаыс зев вѳснѳд да кокнѳда вермас сѳнсыны да коставны чуњјасыс. Тащѳм дырјыыс і вермѳ лоны лезвѳјѳјас кост зазорыс (калькалѳмыс).

Медым тащѳмыс ез вермы лоны, чуњ кутѳда брускас, быд 30 сантѳметр выјѳ вињтѳчысѳѳ топѳданјас, прѳјѳмјас, кодѳс 2 серпас вылын индѳма „Н“ шыпасѳн. Топѳданјасѳѳ лѳсѳдѳма сѳзі, пуртјасыс прѳст пырыс ветлѳны бѳрѳ і воѳѳ, но нѳтѳ оз лезны вывлян кыптыны.

3-d серпас. Зыртчан пластѳнка

шујгавыв вешјалѳгас пуртјасыс зыртчысѳны чуњкутѳда брускас-жѳ. Медым бырѳдны тајѳ зыртчѳмѳаыс вын слабѳтѳдѳмсѳ, сѳз-жѳ і вѳзны чуњкутѳда бруссѳ зыртчѳмѳыс (зыртчѳмысла бырѳмѳыс), сы помѳ пуктысѳѳны зыртчан уклада пластѳнкајас, кодјасѳс 3 серпас вылын индѳма „Р“ шыпасѳн. Тајѳ пластѳнкајасыс пуктысѳѳны быд топѳдан (прѳјѳм) улѳ, 30 см. кост выјѳ мѳда мѳдѳаыс.

Пластѳнкајасас болтјасысмы лѳсѳдѳма роѳјас, медым најѳс, кѳр зѳкоѳ зыртчасны, поѳс јѳткавны воѳѳ.

Пластѳнкајасыс да топѳданјасыс крепитчысѳѳны сѳјѳ-жѳ болтјаснас, кодјасѳн крепитчысѳѳны кык бокыс чуњјасыс (вѳзѳд 2 серпас).

Шатун да кривошип. Пуртыс шугавывсö да вескыдывывсö вешжалö бурещ öтмöбар бокса чуняс шөрвыј вестöзыс. Налöн вешжалöм костыс лöö 7, 5 сантиметр. Пуртыс вешжавнысö вөрзö шатунган, кодöс 4 серпас вылын индöма „С“ шыпасöн. Шатун—сijö пуыс вöчöм, а мукöд дырјi кöртыс вöчöм, кык јура чöрс. Шатуныслöн öтар јурыс јитчö кривошипас, мöдарыс—шатунас. Јурыс сылöн кык куш пыщкöсса шар жынјасыс — „В“ либö паңјасыс, кодјасöс кутöма болтöн.

4-d серпас. К—disk модаа кривошип; Р—пуртыслöн сарјыс; В—шатунлöн ложкакыс; С—шатун; А—кривошиплöн чуныс. 1—шатуныслöн јурыс јитчö болтöн; 2—сарсö ложкакскöд јитöма; 3—маслянка; 4—шатун.

Пурт кутöда брус помас крепitöма јур—„Р“ кодi мунö сар модаа. Шатуныслöн саржынјасыс (полушарijöжасыс) јöртчысöны тајö пурта сарас да крепitчысöны болтöн. Болтсö оз ков зельдöз зелöдны, медым пурта сарыс коккiда вермис вешжавны саржынјасыс пыщкас. Тајö колö сы вöсна, медым пуртсö позö вöли лептыны либö лезны, а сiз-жö сылыс нырсö кыпöдны выжö, либö лезны улö, либö лöсöдны му вежöс ногыс (горизонталнö). Чунжуктöда брускыслöн кэлö вешжавны, вөрзыны

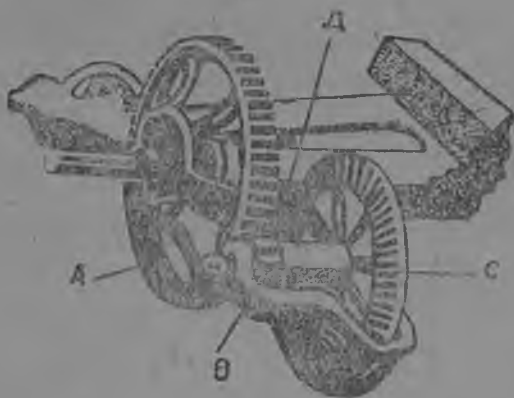
пуртыс вөрөшитчөм ногыс-жө. Сывөсна сiјөс ji-
төма ышкан рамаас шарынджасөн да вермө кыпөд-
чыны, летчыны да му вежөс ногыс лоны. Шар-
ырјасас крөпитөмөн сылыс ышкан частсө позо
лөсөдны местаыс сертi, ышкыны мiчаоа гуранөс
да пөлөс инјастi. Пурта гарыс нөйтчө чуңкутөда
брускас, кор вежсө ышкан частыслөн дорыш ку-
тан ногыс (направленьөыс) да сы вөсна сiјөс, ко-
лө бура мавтны. Мавтассө пыртны сы вылө лөсө-
дөма ројјас, кодјасөс индөма 4 серпас вылын.
Шатуныслөн мөдар помыс jөртчысөс (jитчысөс)
кривошип чуңас. Шатуныслы таладор помса јурас
пуктысөс ыргөн втулка, кодi : jөртчысөс чуңас.

Шатуныс бергавнысө вөрөд кривошипсаң. Криво-
шипныс рычаг модаа, помас гөгыль модаа, диск, кодөс
4 серпас вылын индөма „К“ шыпасөн. Сетчө jөрт-
чысөс гөгрөс уклад чуң, кодi аслас бергалөмиас
новлөдлө—кыскалө да jөткалө—шатунсө.

Бергөдлан (передача). Кривошипныс ассыс бер-
галөмсө (движеньөсө) бөгтө ышкан машина му-
нан көлөсасаңыс. Кор машинаыс ужалө, мунө, се-
кi сылөн көлөсајасыс бергалөны да аслыс сама
пиња көлөсајассаң, бергөдлөны щөщ кривошипсө.
Мунан көлөсајасыс-өд оз өдјөн бергавны—вөвја-
сыс воелөн ветлөны-да, а пуртјасыслы, медем
удитны ышкыны шөрөыс став турунсө, колө зев
өдјөн вешјавны. Пуртјасыс-кө кутасны назөн веш-
јавны, секi најө став турунсө оз-иң кутны вермы-
ны өрднысө, а кутасны сөмын нырны, лакны.

Медем мiчаоа став туруныс ышкыөс, пуртја-
сыслөн колө өтi минутиас 650 бергөдчыны. Сы-
вөсна бергалөмсө көлөсајассаңыс да шатунозыс
нуөдөма 2 лiбө 3 пара пиња көлөсајас пыр. Кујим
параа көлөсајас дырјi налөн турасыс оз ло ыжыд
да најөс позо вевөыны кучикөн (кожукөн), ме-
дем ез пукыс бусыс. Колө шуны, кујим пара пиња

көлөсаяс дырҕыс өккүд вөвҕасысмы кыскавнысө, сы вөсна пыржык колө бөрҕыны кык пара пина көлөсаяса машинајас: најө кокниджыка бергалөныда, вөвҕасысмы кокниджык кыскынысө. Емөс сешөм ыщқан машинајас, кодјаслөн бергалөмыс мунан көлөсаяссааныс да кривошипас вужө чент помыс. Ташөм машинајасыс оз пыр бура ужавны, щөкыда торкласөны. Кыскынысө најөс јона сөккүд пина көлөсаяса машинајас дорыс, сы вөсна ташөм пөлөс машинајасыс омөлжыка шөны, разалөны. 5 серпас вылын петкөдлөма пина көлөсаяс пыр бергалөмсө кык пара көлөза машиналыс. Кык цилиндрическөјсө тајө 5 серпас вылас петкөдлөма А" да „В“ шыпасјасөн, а кык коническөјсө — „С“ да „d“ шыпасјасөн.

5-d серпас—Шестернаяс.

Бергалансө вөрҕөдөм. Ыщқан машина-ыслөн пуртјасыс колө ужавны сөмын секі, кор колө ыщкыны турунсө. Кор машинасө нуоны гор-тө лөбө новлөдлөны ыщкөм вывті, секі пуртјасыс-

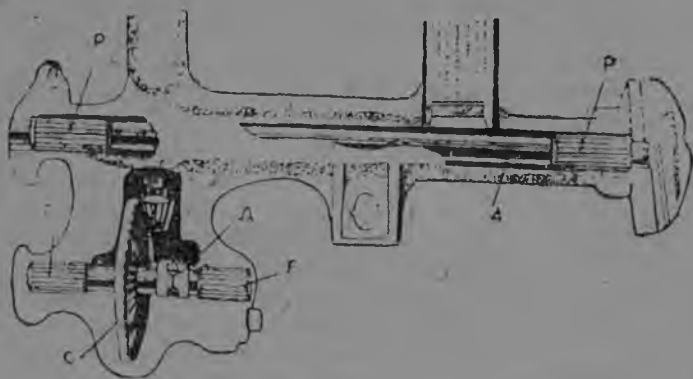
лөн колё сулавны. Тащом коліг кежлас ыцкан машинажасын быдын ембе, сецём приспособленњо-жас, кодён позо вёрзодны, либо сувтодны кривошип бергаломсё. Тајо приспособленњоыс пыржык вочысеё тащом ногён вомён мунаи чорсас (промежуточној валас), коді бергалё мунаи колёсааныс, лёсёдёма пинёс муфта, коді пукалё ортчён ыжыд коническој шестерњасыкёд. 6 серпас вылын тајо муфтаыс индысё „d“ шыпасён да коническој шестерњасы „С“ шыпасён. Муфтаыс пукалё чорс вылас шпонка жылын да бергалё щёц чорсыкёд. Коническој шестерњасыс пукалё чорс вылас прёт пырыс да машинасё кушнас нуигён оз бергав. Муфтасё чорс кушаыс позо вештавыны вескыдывыс і шуравыв. Сіјос вештом вылё ем рычаг, кодёс позо кокён лчыкыштны местаыс вёрзодчывтёг.

Ковмас-кё пуртјасё вёрзодны, лчыкыштоны рычагсё да муфтаыс вешјё чорс кушаыс, кытчоз воча оз во пинјаснас коническој шестерњаса пинјасыкёд да вежён оз мунны. Кор пинјасыс вежён мунасны, коническој шестерњасыс пондас бергавны да сіјё пондас щёц бергёдлыны ічёт коническој шестерњасё, коді пукалё кривошип чорс вылас. Кривошыпыс пондас ужавны, кутасны ужавны і пуртјасыс.

Кор ковмас сувтодны пуртјасё, секи сіјё-жё рычагнас вештоны муфтасё: пинјасыс вежён мунёмыс мынасны, торјаласны да пуртјасыс сувтасны, кёт і мунаи колёсаыс оз і сувтлы бергалёмыс.

Откымын машинажасын кривошип вёрзодансё лёсёдёма ічет цилиндрическој шестерњасё ыжыдысыс торјёдёмён да ётлаёдёмён. Сы могыс ёті мёд костса шестерњажасё, кодјасёс 5 серпас вылын индёма „В“ да „С“ шыпасјасён, јортёма валікјас вылё, кодлөн пинјасыс оз інмавыны валік чорсас, сіз-кё і шестерња бергалан чорсас.

Валік сё рычаг нас-жэ по зэ старжын вы зэ бер-
 гэдыштны. Пінжасыс мынасны вежэ мунэммыс
 да пуртжасыс сувтасны. Ташэм вэрзэдана дыржыс
 вэрзэднысэ колэ зев відчысэмэн, ічэт шестерня-
 ыслэн кэ пінжасыс оз вескавын щупэджасыс, а
 вескалас пінжасыс-жэ ыжыд шестерняыслы, секі
 пінжасыс вермас жугласны.

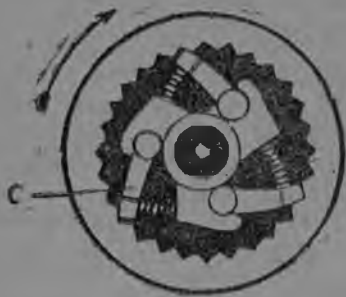

б-д серлас. а—муфта; с—конічэскэ шестерня; р—подшпіннік-
 лэн ролікавэ втулкажыс.

Мунан кэлясаыслэн ступітса. Ышкан
 машынаыс-кэ мунэ зев нэжжэн да туруныс нэбыд,
 вэскід ізаа лэбэ лысваа, секі вермас лоны сещэм
 тор—пуртыс оз кут орэдны турунсэ, а кутас
 тыртны чунжас щелькостжасыс. Секі пуртыс ужалэм-
 мыс сувтас да ышкан машынаыс кутас кушнас
 мунны. Бергалан кэлясажасыс сувтасны да пондас-
 ны нэртны, кысыны. Таз жэ вермас лоны, машы-
 наас-кэ ышкан прэборас мы зэ нэбуф воас—чаг,
 проволока, палыч, лэбэ мукэд чорыд тор. Ташэм
 дыржыс ышкан прэборсэ колэ весавны. Сы могыс
 машынасэ колэ сетыштны (бэрынтыштны) бэрвыв.

Овлöны і мукöд пöлöс помкајас, корјасö ков-
 мывлö машинасö бөрвыв сетыштны: бовтам көт
 кор заводитасны ужавны сувтышглöм бöрын.
 Ыщкыны заводиттöзыс колö машинасö бөрвыв
 сетыштны 2-3 шаг мында ыщкöм вежöсөаныс,
 медым пуртыс öдöбысжык ужаліс. Заводитан-кө
 ыщкыны бöрынтлытöг места вывсааныс, секі пурт-
 ыс оз вермы сешöм öдöбыс ужавны да сы вöсна сылы
 быт лöб тырны туруннас, а тырöмөаныс—сувтны
 ужалöмсыс-дај.

Ыщкан машинасö бид пөрја бöрынтігöи пур-
 тыслөн колö сулавны, пуртыс-кө ужалö-машинасö
 зев сöкыд бөрвывсö сетны. Пуртыс-кө тырöмла
 лі мыј лі ачыс сувтöма, бöрынтігас нöшта-на
 зелалас да кыткө прамöјöз вермас жугавны. Со
 мыј вöсна мунан көлöсөаныс да пуртöзыс вөр-
 зöданыс лöсöдчысö öтарвыв вөрзöданöи, вөрзöдö
 сöмын вöзö мушгас. Ыщкан машинасö-кө бöрынтаи,
 бөрвыв сетан, секі шестерняјасыс лічалöны, оз бер-
 гавны да пуртыс сувтö ужалöмсыс да сы вöсна
 машинасö бөрвыв сетнысö абу зев сöкыд.

7-d серпас. Мунан көлөсалөн
 стунтса.

көдлöма„С“шынасöи. Пружинајасöн жмитöны собачка

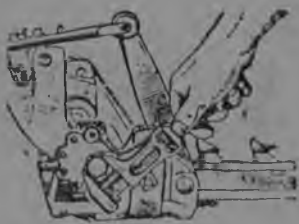
Талыс пріснособ-
 леннöсö лöсöдöма та-
 щöм ногөн (7 серпас):
 мунан көлөса стунтса-
 јасас лöсöдöма пинјас.
 Мунан көлөсаясас чöр-
 сас топыдöз јöртöма
 кујим пельа шајба. Сіјö
 пельјасас вöчöма гöг-
 рöс тунтчöмјас, а тунт-
 чöмјасыс мыжсöиы ку-
 јим уклада собачкајас
 лібö щапјас, кодјасöс
 7-öд серпас вылып пет-

жасё ступітса піңјасас. Кор машинаыс муңо возо, секи кольсаыс бергалё сыладор вылас, кодаро серпас вылас індёма нөвнас.

Ступітсајасыслөн піңјасыс жмітчөны (кутчыеөны) собачкајасас да щощ најос бергөдлөны, а наған бергөдчө шајбаыс кольса чөрснас. Чөрсаньыс сетчысөо вөрөдөмыс, а вөрөдөмеаньыс вөрөо і пуртыс. Машинасө-кө бөрвыс сетан—кольсајасыс бергөдчасны мөдар кивывсө. Ступітсаыслөн піңјасыс мунасны собачкі вывтыс оз паныдсө, а нылыд ногсө да кутасны наыс мынласны, сіз-кө-і пуртыс пондас сулавы. Тащом дырјыс пружинајасыс лічкысөоны собачкіјас вылас да трачкакылөны.

Башмакјас лібө көлөсікјас. Машинаыслөн вундан частыс оз вермы сізі кушнас кысыны муөдыс, посны јущасыс да мыјгурөыс пондасны кутчиены пуртас, тыртны сіјос. Сы вөсна вундан частөо лөсөдөма сывыв лөсөдөм кысганјасө (пөлзункајасө) лібо башмакјасө (8 серпас).

Башмак бөрвылас ем 3-4 ројјас. Сетчө і лөсөдчысөо ыщкан частыс үлөжык лібө вылөжык. Ыщкан віздыс-кө шылыд да подулыс міча, секи ыщкан частыс лөсөдчысөо улыс ројјасас. Секи турунсө ыщкыны кутас уліті, му бертыс-моз. Віздыс-кө абу рөвнөј да подулыс јущөс, секи лөсөдөны-нын вылөжык да сізнае вылітыжыкі пондас ыщкынысө. Вежлавнысө колө өтщощ кыкнанладор помсө. Отарсө-кө лөсөдан вылө, а мөдарсө улө, секи пөлөсон пондас ыщкыны—өтар помлантыс улі, а мөдартыс вылі-дај.

8-d серпас. Вундан частлөн ступітса.

Башмакјас пыдныс мукд машинајасас ыцкан частјасылдн помјасыс крепитчысдны торја кд-лесікјасд. Кдлсасјаснас кдт ескд і кккдджык кыскавнысд, сдмын најд ддјдн тырды туруннас, унаы лдд весавлыны башмакјасдд дорыс да в-сддвјасын најтддны, тырды да дкдд сувтды бергалдмсд. Та вдсна машинајас ндбдгдн буржык бостны башмака машинајасдд.

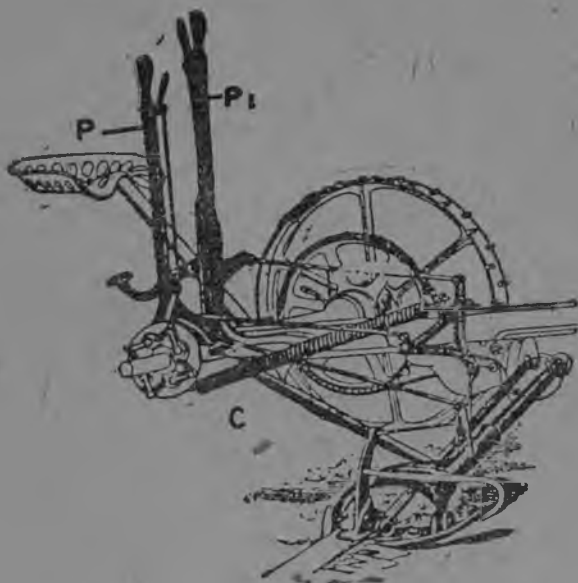
Шцйткајас да предокранітелјас. Шуд-галадор башмак възвылас кусынтдм кдрт ндр. Сіјд вцд шатунпомсд туруннас тырдымыс; вцд, медым туруныс сетдд ез гартчыссы. Ндрддн кынці корвурд лдсддчысдд јешддн ждстыс вдчдм шцйт.

Вескыдвыс башмак пельсас крептдма пуа шцйт, а сетдд јешддн пу палч. Најд боквыс вештдыны ыцкдм турунсд да сцддн весалдыны турунсд ввјас увгыс, кыті ветлд вескыдвысва вдыс да лдд ыцкдм высдд.

Рычагјас да педальјас. Быд машинаын ем сешдм пріспособлендд, коддн подд вежлавны чунјаслыс мувежддыс мунан нырсд (наклонсд) да секјасд, кор сурлывлдны пдкат шдрас пренјат-ствіјдјас да пырждд ковмывлас лептывны. лдбд лезны пурт дорысдд. Та вылд ем кык рычаг да дтд лдбд кык педаль.

Жеңыджык рычагыс, коддс 9-д герпас вылын інддма шыпасдн, лдсдддма сы вылд, медым веж-лавны пурт дорыслыс дор кутдмсд: чатдргны, лдбд лезны. Мунан-кд чдјбдр, секі чунјасыслыс дорсд колд мувеждс ногдн лезны, чдјпаныд-кд— лептыны-дај. Сыыс кынці тајд-ждд рычагнас подд лдсддны улд-вылд ыцкдмсд. Вцддыс-кд рвнлдј да подулыс шылыд, секі подд улд ыцкандн лдсддны. Улд ыцкынысд абун-на тырмыдднја ыцкан частсд башмакдыс улыс рддјасддыс лездымыс, колд јеш-цддн лезны улд пуртдорсд. Вцддыс-кд вуцддд, секі

пурт дорсө колө лептыны вылө, медым чуңжасы
 ез сушавны вущжасас, ез тырны да ез портитчыныс
 ыщкөмөс. Тажөс лөсөдөм вылө і ем жеңыджык
 рычагыс—Сыған муңо тага башмак жылас. Рычагсө

9-d серпас. Рычагјас да педалјас вундан
 частсө кыпөдны.

бергөдигөн бергөдчө і ыщқан частыс. Бурещвыјө
 лөсөдөм мыстыс рычагсө колө крукавны сывыв
 лөсөдөм крукөн, кодөс лөсөдөма рычаг улас.

Мөд рычагнас—куңжык первојјасыс, кыпөдөны
 ыщқан частсө. Кыпөдлынысө ковмывлө секі, кор
 машина мунан шөрсөс каңалан мыр лөбө мукөд
 тор. Сыыс кыңжі ковмывлө кыпөдлыны бергөдчыс-
 јасөн да целөсјассө тыртөг муңгөн. Тащөм дырјыс

ышқан частсө кор колө кыпөдны рычагнас да кыпөдөмнас кутөны сетчөз, кытчөз оз прөждит препјатствіеыс лібө кытчөз он во ышқан вежөсө-зыс тыртөг мунијасөн. Лезны колө бөр важ выјө-зыс. Куз рычаг пыдфө ем јешчөн педаль.

Педальнас пөльзујтчөны, кор шөрпуртсө колө муртса дыра кежлө лептыштны да бөр лезны. Дыр кежлө лептылігөн педальнас он-нын вермы кутны; секі колө рычагнас лептыны да крукыштлыны сі-јөс, а ышқан аппаратсө колө разједілітны (прөст-мөдны) кознад лычкыштөмөн торјөдны муфтаыс-лыс вежөн муномсө.

Колө бура төдны, мыј вылө лөсөдөма куз рычагсө да мыј вылө лөсөдөма башмакјасас ројјас-сө, кор наөн колө пөльзујтчыны.

Рычагнас пөльзујтчыны кор пуртсө һедыр кежлө ковмызлө кыпөдлыны, а ројјассө лөсөдөма пурт дорсө дыр кежлө вежлөм вылө.

Мукөд дырјі кодеурө машинаөн ышкысјаслыс кзавлывлан--ышкөны ышқан частсө рычаг јлыс леп-төмөн. Тазі ужалөмнас, шарнырјасыс, ышқан частсө рамаыскөд јтөдыс, өдјө зыртчысөоны да ышқан частыс вешјө бөрланө. Сіз-кө шуны, тазнас ужамі-гөн машинаыс өдјө важмө (ізнаһивајтчө). Рычагсө лөсөдөма ышқан частсө һедыр кежлө кыпөдлөм вылө: но і секі колө пуртсө торјөдлыны (выклу-чајтлыны). Оз поз дыр ужавны ышқан частсө му-гыс башмакнас кыпөдөмөн: мыјөн препјатствіјөыс колө пырыс-пыр-жө колө лезны ышқан частсө да мед кысөас башмакјас вылас.

Весігтө куза кушөн мунигөн оз поз колны ышқан частсө өшалөмнас: колө сіјөс кыпөдны да крепітны көрт һөрнас, коді сы вылө ем, да секі-жө ферт, мед вөрзөданыс (передачаыс) вөлі сув-төма, шатуныс мед вөлі көрталөма гез јылө, ме-дым ез пыр муас да пуртыс ез пет чалјасгыс.

Пружинајас. Шужгаладор башмакxаныс да машина рамабзыс нуодбма пружина, кодбс 9 серпас вылын иудбма, „С“ шыпасон. Сіјө ыцкан частсө кыпөдбө вылө да башмакјасыс омөльжыка сөлөны муас, кокнөджык пырыс мунөны — машинаыс сіз нас кокнөджык кыскавнысө. Тајө пружинаыс-жө кокнөдбө ыцкан частсө рычагнас да педальнас кыпөдигөн.

Кор сурбө выл машинајасын тајө пружинајасыс первојсө выльвывыс вывтө зельдбс да кыпөдбөны му вежөссыс ыцкан частсө. А сізсө оз вермы лоны. Танцөм лөсавтөмсө колө лөсөдны. Колө ну-жөдыштны пружинасө, медем сіјө ез кут кыпөдны, а кутис сөмын кокнөдыштны башмакјасө муөд кысказөмөыс.

Кор вөдөтчынгөмысла пружинаыс личалас, секи сіјөс позас чинтыны. Машинаас мукөд пружинајасыс кокнөдбөны мөд рычагыслы, лөбө вөдөны вөв пельпомјассө тракјөмыс.

Көлөсајас. Ыцкан машинаас көлөсајасыс вөчсысөбөны чугуныс шапјасөн, шапјасыс ез лезны көлөсајассө волсјавны турун вывтөыс. Көлөсајасыс да рамајасыс машинаыслөн чугунјасыс да сы вөсна сетчөјасө оз ков мыјөн-гуро да кызсурө камөдны — тујтчавны вермасны. Сіз-жө оз ков көлөсајассө катөдны гырыс ізјас вылө.

Сышло. Ыцкан машинаыслөн дышлоыс пукалө оз рама шөрвыјас, а матынжык ыцкан частлаңыс. Сіјө вөчөма сы вөсна, медем туруныс оз пблөнт ыцкан машинасө мунөгөныс.

Пукаланин. Машинаас пукаланиныс лөсөдчыс-гө кор-сурө выдвөжнөј пружина жылө. Машинаас пукалысјаслы колө кокнөдчыны вылас личкысөмыс, а сөгань — вөлјас вылас личкысөмыс. Пукалысыс-кө вес вылас кокнөд, пукалансө колө јөткыштны бөр-выв, а вөкыджык-кө мөдарбө — колө вождө јөткыштны.

Подшипникјас. Көлөсаяслөн чөрсүс да велькјасыс, кытөнјасын пукалөны пинајасыс, колө ккныда бергавны да бураа, мед ез журпөлавны торја туддөдөмјасө, шусөны подшипникјасөн. Машинаас подшипникјасыс овлывлөны ролікөвөј (візөд 6 берпас), лібө ыргөныс. Ролікөвөјнас кккнджык бергавнысө. Ыргөныс крепыджык дај ещажык зөнтагөмыс, но сіјөнсө машинаыс јона гөктаммө бергавнысө.

Масленкајас. Машинаыслөн став зыртчанінјасыс да бергаланінјасыс мавтчыгөөны олеонафтөн, лібө сук мағөн. Мавтасыс візө зыртчөмгыс да візө шінјасө да втулкајасө бырөмыс. Сы вөсна быдлаө, кытјасті јонжыка зыртчыгөө, вөчөма мавтчан тудјіс — роғјас, кытјасті сујөны, леңөны мавтассө. Сіјө тујасыс тунјыгөоны мыјөн кө: пробкаөн, зағвіжкаөн, лібө винтөн, медем мавтасыс ез пет да ез пыр сетчө лыаыс.

Покост нуөмыс. Ыцкан частас унжык машинаыслөн овлывлө 135 саңтіметр паста, пуртас та паста дырјыс овлывлө 17-19 дорөз (гегментөз).

Ташөм машинанас ужавны доддалөны кык вөв да 10 часөн ыцкөны $2\frac{1}{2}$ —4 гектар ув.

Емөс і өті вөла машинајас 105 саңтіметра по кост пастаыс. сөмын ташөм машинаыс өті вөлыдлы гөкыд-жө. Ташөм машинаыс бур лажкөсөс, гуранөс віңјас вылын Векні покоста вөснаыс быдлаөжык вер мас габавлыны да мічаөз ыцкыны пөлөсінјасө: та щөм машинајасыс міјан віңјас вылө јона бур. Лунвывса гөтөпјас вылад, кыті зев міча подулас да рөвнөј местаыс, тајө абунын бур — сені буржык 135 саңтіметр паста машина.

Тракторөн ыцкан машинајасыс покостсө нуөны 210 саңтіметр пастаөз, луннас ыцкөны кык мың.

а унжык, мыјдтөм вермөны кык вөла машинаөн.
Немыжыд тракторас өтлаалөны кык тащөм өтї
вөла машинасө да кыкнаниас өтпырјөн ыщкөны.

МАШИНАСӨ ТЕЧӨМ ДА ЛӨГӨДӨМ

Ыщкан машинасө первојја течтөзыс колө вој
дөр весавны да мыскыны карасинөн краскавыс мавт
чан инјассө, ројассө. Став частјассө колө пуктав
ны рөвнөј мичаинө да сещөм пөрадөкөн (погөн),
кущөмөн најө лөоны машинаас. Собачкїјассө колө
сүјавны сывыв лөгөдөм тујдөмјасас (ројјасас) да
лөгөдавны пружинајассө (вїзөд 7 серпас). Медем
најө ез четчыштны ез мешајтчыны көлөса ступїт
саас лөгөдїгөн, најөс гөгөрногыс көртышталөны
бечевкаөн лїбө проволокаөн, сы бөрын вөлїетї сү
јөны көлөсасө. Мыјөн собачкїјасыс пырасны ступїт
саас бечеваөзыс, сїјөс колө бөр раңны, пружинајас
ыс зевтчасны, кутчасны ступїтсагаңыс да собач
кїјасыс оз-їн вермыны мыннысө. Бечевасө бөвтөм
бөрын позас севга зїкөз сүјны көлөсасө. Корнї
буцкө ковмывлас көлөсасө перјывны, колө бура
вїзөдны, медем пружинајасыс ез четчыштны да ез
вошны, сїз-жө-ї собачкїјасыс. Возө машина рама
бердас вїнтїтчысөө чуң кутөда брускыс. дышлоыс
(вожыс) лөгөдчысөө рама возвылас аслыс местаө,
тајөс лөгөдїгөн пупарыс нуөдөм вїнтјас помас
колө пуктыны шајбајас (пластїнкајас). дышлосө
лөгөдөм бөрын колө крепїтавны лїна секторјассө
(курансө) да рычагјассө пуртсө лептөм да лөзөм
вылө. Рычагјассө колө көрт нөрјасөн јїтны шујга
ладор банмакас (ыщкан частас). Пружинасө колө
лөвөдны, өтар помас дышлоыслы вескыладор пе
лас мөдар помнас башмакныслы кронштејн пелас.

Пружинасө лөгөдїгөн медем не сещөма сїјөс
зевтны, колө кытчөз позас вылөзжык кыпөдлыны
ыщкан частсө рычагнас,

Сы б рын ковмас сувтöдлыны да проверитлыны рычагыслыг крукавлан (защелка) пружинасö, лö-
оодны пуклöссö, доддасан вожсö да вескыдладор
башмакас шщитоксö. Шщиток шујгаладор бокас
колö виңтитны пу палыч турунсö вешталöм вылö
башмак возвылас виңтитчысöоны кöрт нöрјас.

Виңтјассö оз ков зев зельдöз виңтитавны, ме-
дым ез портитчыны, ез шыласны виңтјасыс, по оз-жö
ков і личыдөн колны, јона пыркöдöмысла личыд
виңтјасыс вермасны гылавны да вошласны. Кор
машінаыс лöб чукöртöма, течöма, колö видлыны
бураö ужалöны рычагјасыс, педалјасыс. Нөкор
нөкыті оз ков зыртавны, а дерт-нын оз ков орјöд-
лыны да куснöдлыны: машінаыслөн став частыс
колö бурöщöз лöсавны асланыс местаö, лöсавны
нөкыті нөкущöма вöрзöдгөг. Кыт-нйбуф-кö оз пон-
ды лöсавны, секи кыткö зуг-нын, кыткö абу-нин
артмöма течöмыс. Шатуныслыг öтар јурсö криве-
шип чуңас крепитöм бöрын колö крепитны пуртсö
чунјасас да шатун мöдар пом јурнас крепитны на-
јöдс. Тајöс лöсöдгөгн машіна кључнас калкöдлöны
шатун помыс саржынјассö (4 серпас) да öтлалö-
ны сјјös пуртладорпомса сарыскöд, сы бöрын то-
пöдöны шарјассö болтөн. Болтсö колö лöсöдны
сјјі (сещöм зельдöз), медым пуртладор помса ша-
рыс прöста верміс бергавны ложечкајасас (шар-
жынјасас), но медым ез жö-і вывті прöст вöв, ез
кощкöдчы.

Пуртыс-кö оз прöста тöр чунтујјасас (прорез-
јасас), секи колö корены кущöмкö кусына чуң да
вескöдны сјјös. Кусынтчöм чуңсö корены позö,
верман: колö видлыны шöртөн чуң јывјастыс, се-
ки пыр тыдовтчас, кущöм чуң нетö шöртгыс. Ку-
сынтчöм чуңсö колö вескöдны мöлötөн вачкыш-
талöмөн. Сы бöрын-на-кö пургыс оз понды лöсав-
ны (скодитны), ковмас-нын корелыны мукöд

помкајас, торкѣмјас. Въл машинајасад тащѣмъд шоча овльвлѣ. Важжык машинајасад, кодјас мун-лѣмаѣ-нын еіктса дортчыѣјас пыр, овльвлѣ најѣ вермасны њеладнѣ, њеместаѣ лѣсѣдны пластѣнка-јасѣ чунјас пыщыс, лѣбѣ топѣданјас пыщыс, лѣбѣ зыртчан пластѣнкајасѣ, да сы вѣсна пуртыс оз вермы бурвыјѣз пырны ас местас. Колѣ лучкѣ тѣдмѣдны помкасѣ, мыјла оз пѣсав пуртыс, да колѣ лѣсѣдны торкѣмѣнсѣ. Тащѣм дырјѣыс оз-жѣ ков зыртавны: буржык мыјѣбуѣ цуктыны, вежны, а частјасѣ напѣлокѣн щыклѣдлыны оз ков. Бура лѣсѣдѣм машинаыс пуртыслѣн колѣ бура ветлыны кѣ помыѣ. Тащѣ быѣ колѣ аслыд вѣдлыны да верѣтчыны машина артмѣм вылас ужавны заводѣт-тѣзыд-жѣ: колѣ заводѣтѣдны бергалансѣ да кѣнад бергѣдлыштны крѣвонѣнсѣ, сылѣн прѣст пырыѣ колѣ бергавны. Машинасѣ течѣм мыщтыс, колѣ пыр-жѣ сѣјѣс бура-кодѣ мавтны да тупјавны мавтас лѣзан роѣјасѣ.

Лѣсѣдѣм (установка), Улы-вылі ыщкѣмыс вежѣ болтсѣ лѣсѣдѣмеаѣ, кодѣн ыцкан частыс крѣпѣтчысѣ башмакас лѣбѣ башмак бѣрвывса ѣтѣ роѣ пыр колѣ сѣкаас (8 сѣрпас). Чунјасыслѣн улѣ вылѣ вѣзѣдѣмыс (наклоныс) вежѣ жеѣндыжык рычагсѣ куран пѣнјасас (кущѣм пѣнѣ) лѣсѣдѣмеаѣ. Тајѣс буржык ње лѣсѣдны. Најѣс увлаѣ нырѣн лѣсѣднысѣ ковмывлас сѣмынсекѣ, корыщкѣгас сурлас чѣјбѣраѣн, лѣбѣ ковмас-кѣ турунсѣ јона улѣтѣ ыщкыны да вѣзѣыскѣ зев ѣн шылыд. Вылѣ пырѣн лѣсѣдѣны, кор ковмас пѣныдаѣнтѣ ыщкыны да кор подулыс јущѣс.

Оз поѣ ыщкынысѣ заводѣтны ѣк берѣсѣаѣыѣ. Колѣ пуртсѣ турун вежѣсас вотѣз вѣрѣдны 2 метра ылпасаѣ кымын. Мыјѣс ѣбуѣд-кѣ ковмас покост щѣрас сувтлыны, сувтлѣм мыщтыс заводѣтѣгас машинасѣ колѣ бѣрвыв сѣтыштлыны да вѣлыѣтѣ завѣ-

ітны, медым пуртыс турун вежбас вотоҕыс вөлі
ужалө-нын аслас тыр бөстөм өдөн.

Кор ыцкан частсө ковмас лөгөдны сувтсөн
(вылө нырөн машинасө нуиг-ваигјасө), колө криво-
шипсө бергөдны сізі, медым шатуныс ез коль пур-
тыскөд өтвестын чурвизөмөп. Пуртсө колө көртыш-
тны, медым чуңјасыс ез пет. Көлөсаваныс вөрзө-
дансө кушөн ветлігөн колө сувтөдны.

Видлалөј, мед пурт пластінкајасыс (дорјасыс) ез
лычавны Каҕаланчыд-кө сіјө — колө топөдны за-
кљепкасө мөлөтөн. Кушөм нибудь чуң-кө кусыңчас,
сіјөс пыр-жө колө веккөдны мслөтөн. Кусыңгчөмсө
корены зев кокыд. Сувтсөн-кө лөгөдлан ыцкан
частсө да визөдлан чуңјас јывтыс, пыр і каҕалан.
Чуңјасыс колө лоны ставыс өтвестын, өті лыи-
јаын.

МАШИНАСӨ ВИҢӨМ ДӨҢӨРИТӨМ

Мавтас. Бергаланијассө да зыртчанијассө
ставсө колө зев бура мавтны машинној маслөдөн.
Кызжыка да щөкыджыка көлө мавтны шатуңјаслыс
јурјассө, шатуныс зев өдјөн вешјалө өтмөдар кі-
вывсө да кыкнанладор помас вешјалигас инмалө
јурыс. Щөкыда инмалөмысла мавтасыс жботсө, бы-
рө да металлыс мавтллытөмысла шоналө. Сы вөсна
сіјөс колө вылыс мавтны быд часжын ужалөм
мығы, быд часын кыкыс. Мукөдлатыс ставсө ко-
ло дун кежлас мавтлыны ноыс. Машинаыс-кө
вылна, секі став частсө, торја-нын шатунсө, щөкыд-
жыка на колө мавтавлыны. Колө мавтлыны под-
шипныкјассө, кодөн бергалө көлөса кутан чөрсыс,
сесва бара подшипныкјассө, кысаң бергалө вөрзө-
дан шестернајасыслөн валыкјасыс. Торја-нын оз
ков жалітны мавтассө подшипныкјасыс сіјө валы-
кас, кодын пукалө кривошипныс. Омөлжыка позө
мавтны шарнырјассө, кодөи јітөма (пыщкөсөдыс)

шуҗавыв баһмакыскөд ыцкан частыслыг главнөҗ
рамасө. Крестана унаыг таті зік мавтастөг кол
лывлөны да сізөн зікөз щыкөдөны машинасө. Шар
һірјасыс мавтастөгыс өдјөн зыртчысөны пыркө
дөмысла да вешјөны бөрвыв; секі машинаыс јон
сөктаммө кыскавнысө. Енө жалітөҗ шарһірјаса
мавтаснытө: мавтасыс донтөмжыка сувтө пөчині-
төм дорыс. Зыртчан пластінкасө мавтны-жө көлө,
мавтаснас машинаыс јона кокһаммө кыскавнысө,
даҗ пластінкајасыс озжык зыртчыны.

¶ Туруныс-кө јона лысваа да ыцкігас пластінка-
јасыс көтасөны, најөс секі мавтнысө оз ков.

Мавтчан роҗјассө колө весавны проволокаөи,
медым мавтасыс буржыка пыріс. Сіјө став роҗјассө
мед вөлі мавтчөм бөрас туијалөма тупјөдјаснас.
Тупјөдјасыс-кө вошласөма, најөс вылығы лөсөдтө-
зыс тупјавны пу тувјасөн, медым мавтасыс ез пет,
ез віјав да лыаыс ез вермы пырны. Масльенкајасас
колө лөсөдны петелькајас, сөмын мед пыцкөзыс
ез пырны-а.

Сувтлігјасөн медпервој колө сувтөдны ыцкан
частсө (выклучітны), сы бөрті відлавны став част-
сө кытјасті зыртчысө да кодјас на пөвсыг шона-
лөмаө—мавтыштавны да мөдыг сізі-жө најөс ві-
зөдлыны.

Шестерһајаслыг пінјассө оз мавтны.

Крепітны болтјассө да вінтјассө.
Ужалігөныс машина вермө лічавны, вінтјасыс слаб-
мөны-і. Сегәң портітчө даҗ жуғалөмөз воө маши-
наыс. Бөгтам көт, лічалас-кө чуһ крепітан вінтыс,
секі чуһыс кодарө-кө вешјыштас, вөрзас да сетчө
інмавны пондас сегментыс (дорыс) лібө жуғалас
чуһыс. Вермас і омөльжык-на лоны—мынө шату-
ныс лібө пурта полосаыс. Сы вөсна быд лун кежлө
кыкыг кымын колө машина клучнад відлавны став
вінтјассө (гајкајассө) да лічалөмјассө зелөдавны.

Торја-нын колө виңдөдлүны болтсө, кодон кут-
ыесө шатуи помса саржынжасыс. Сижс оз поъ
зелыдөн лөсөдны, зелыдпас жона топөдас саржассө
да најөн өдјөн шоналасны. Најөс личыдөн колны
бара-жө оз поъ, личыднас саржасыс швачкыны
кутасны мөда-мөдныслы да сесаи вермас жугавны
шатуныс. Шатуи жүрсө кривошип чунас виңтитап
гајкыс зев-жө важнөј сы вылө колө бура виңдөдлү-
ны да төдны—сылөн виңтыс гартчө шужа вылыс
да виңтитчысө мөдаркывысө мукөд виңтјас
сертыс.

Пуртјассө төчитөм. Машинаыслыс пуртсө
колө төчитны быд 4-5 час мыты. Медым төчитчө-
мас не маңитчыны ужалг костыс, колө лөсөдны
запаснөј пурт. Төчитны колө кужөмөп, бурөща
вөчны дорсө, оз ков валјөстны. Чунјасыс пластин-
кајасыс ныжмөны-жө, по омөлжыка. Најөс төчитны
лоө пластинкајасыс перјавлөмөн.

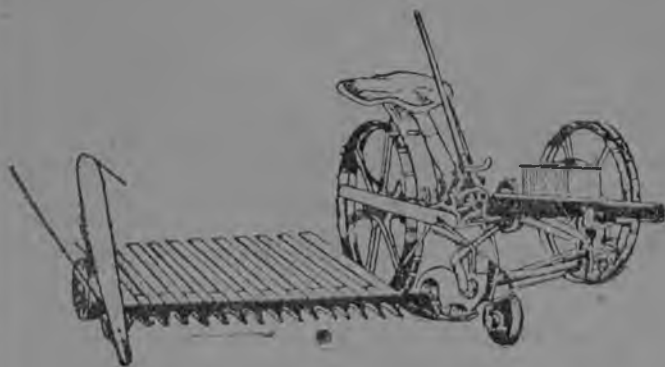
Ариас ужжасыс ештөм бөртү чунјасыс пластин-
кајассө колө перјавны да бура төчитавны. Валјөс-
сөмаөс да пиңөссөмаөс-кө-нын најө, ковмас выл-
јасөн вежлавны сиз-жө ковмас вежлавны пластин-
кајассө, кодјас жона-нын бырөмаөс, жеңдавамөмаөс
выл пластинкајас дорсыс.

Тажө пластинкајассө перјалігөн колө пурта
полосагыс зубилөдөн орјөдлүны шлапјассө (зак-
ленкајассө), кодјасөн пластинкајассө крепітөма
уклада полосаас. Зубилөсө колө лөсөдны шлап
костас да вачкыштлыны помас мөлөтөн.

Ышкігас турун сылыс көтөдө пуртсө да чун-
јассө. Сижө сылыскөд сорласө шөщ быдсама бусыс
најтыс. Сижө најтыс мешајтчө пуртыслы чунјас
пырыс гылыд пырса ветлынысө. Тажө космөм
најтсө сетыс колө весавны. Сижө-кө вывті-нын чо-
рыда пукөма, пуртсө колө көтөдны вапын да
еща небзөдыштөм мыстыс чышкыны најтсө.

Няйтс-кө ковмытөм-на, позас весавны щоткаөн. Пуртгыс тајө няйтсө весавлыны колө быр төчитіг дырји. Сің-жө ковмас весавлыны чуңјасгыс про-резјассө төчитөм пуртсө бөр местаас пуктігјасөн. Сег ковмас нін весавны, гурјыны көрт сынанјасөн щоткіјасөн, сеті көтөднысө оз поз-да.

dođđagan. dođđaganсө колө лөсөдны сізі, медем дышлыс (вожыс) оз вөлі сөв вөвјасыслы, но і оз-жө мед вөлі кыпөд налыс сіјөсјассө, жагөд. dođđaeigјасас, kodі кутас ужавны машинаас, пуккывлас пукаланінас, а мөд морт кыпөдас дыш-лөсө помөдіс да лөсөдас сы выјө, медем сіјө оз

10-d серпас. Косілка-жнејка.

вөлі јона лычкыс кі јылын. дышлосө мусаңыс кы-пөдөмсө лөсөдны да сіјө жужда сертыс дышлө помсө көртавны сіјөсјасас (dođđавны). Сіјө жуж-даыс овлө уна пог да лөсөдчывлө машина вылас пукалыс сөкта сертыс. Көн өурөын пукаланінса стојкаыс овывлө выдвіжнөј да секі дышлосө позө лөсөдны dođđалөм сертыс (мыј выјө кыпө-дөмөн мед лөсыd dođđаснысө), а мацінасө өтвыј-

тöны (уравновеситöны) пукалан стојкасö жеңдö-
дöмөн либö сöдтöмөн.

Рычагжасыслөн пружинажасыс вöдитчигас личалö-
ны да најöс корсурö колö зелöдыштавлыны.

Ыцкан машинасö вундиг кежлö лöсö-
дöм. Ыцкан машинасö позо лöсöдлыны вундиг
кежлö. Сы могыс ыцкан част бöж вылас чуьку-
тöда брускас крепитчысö аслыс платформа, кытчö
пöрны кутас ыцкöм һаһыс. Машина бокас лöсö-
дöны мöд пуклöс, сетчö пуккас мöд морт плат-
формагыс колта тырöм леңы ыцкöм һаһсö. Позо
торжа дон вылö лöсöдны да приспöсöбитны маши-
наас мотовило, (жуклöдлыс), кодi пуктысöö машин-
ыслы вескыдладор колöсаас. Жуклöдланыс жуковтö-
һаһсö да пöрöдö платформа вылас öтарö жылöн
һöтi зугтöг.

Ташöм приспöсöблөннöжассö медсасö лöсöдыв-
лöны војвыв интасжасын, мијанладорын, кытöни
һаһсö чукöртöны јона вотöңыс-на, свежöј вывгыс,
да оз киссы тувыс. Сесса војвылын јона виңдöс
кытчö колöны ыцкан машинажасыс. Вундан маши-
нажас лöсöдны абу расчотыс, һаһсö еща ужалö-
ны-да.

Шöр да лунвыв интасжасын ташöм приспöсöб-
лөннöжассö лöсöдны оз сулав. Сени һаһсö чукöртö-
пы јона-нин кос вылыс да ыцкан машинажаснад
јона вермас тувыс петны киссыны.

Ыцкан машинаыс жуклöдланыс зев лöсалö төла-
жас дырјi. Зев-кö төла ыцкан машинаыс төвпаныдсö
ыцкыны оз вермы. Тöлыс пöрöдны кутас турунсö
пуртыслы паныдөн да быд здукын кутас тырны.
Ыцкыны колö төвбöрсö да төв бокша ногсö.
Төвпаныд ногыс ыцкан воңсö колö кольлыны
кушөн мунöмөн. Жуклöдлыныс мынтöдö тајö не-
удобствогыс. Сqмын пуктöм жуклöдланыс вывтi
рöшкыд да частö жуғласö.

Агтö вiзан правiлö. Медым вiдчысны влндыёмјасыг, дöймöмјасыг машинаг ужалiгөн, колö быд сувтöм бöрын пуклöс вывгыс четчытöд сувтöдны вöрчöдансö (передачасö). Машinasö весалигөн да кытсурö лöсöдiгөн колö ужавны сувтсөн ыщкан част бöжвывсаыс. Пурт вöзладорас некор оз ков сувтны: вöвјасыс нiнöм думайттöг вермасны вöрчöдчыны да дојдны сулалысö. Чунјассö весалигөн ыщкан частсö колö вылö кыпöдны да весавнысö лöсöдчыны бöрвывсаыс. Јона зон¬тасiгјас дырјi вöвјассö буржык лөзавлыны.

Вiзöм. Ыщкысöм бöрас машинаыслыг колö мiчаöз чышкавны став частјассö, весавны најтгыс, весавны чун щель костјасгыс ылнајтсö. Пуртсö перјыны да сiз¬жö весавны. Став краскатöминсö колö мавтны сук мазөн лiбö госөн, медым ез сiм. Машinasö тöв кезлö iравны вевт улö, медым лымјөн ез тырт нi ез вiјав вевтсаыс. Ыщкан машinasö шогмö мавтны трактор мавтан маслöөн (тракторсö мавтлöм бöрын¬нiн мöд пöрјö).

Машinasö зон¬талöм (ремонт)

Во пiын öтчыд, буржык ыщкысöм бöрын пыр¬жö, колö козавлыны машinasö, вiдлавлыны став частјассö да најс сещöмöз зон¬тавыны, лöсöдыштавны, медым мöд во вылас ыщкiг чöжыс ез ковмы зон¬тавысö. Почiнка дырјыс колö вiзöдлывыны пуртыс да пластiнкајасыс пiнöсöм вылö. Најс тöчiтiгөн колö зон¬жыкасö тöчiтны дорлаысö, медым дорыс банјајгыштiс. Ыокногөн вывтi ылыса тöчiтöмөн дорыс јона пiнöсö. Пöчiнка дырјыс јона пiнöсöм пластiнкајассö колö вежлавны, вылјасöс пуктавыны.

Пластiнкајассö чунјасгыс перјавлытöг дело тöчiтнысö. Сывöсна пöчiнка дырјыс најс колö

нерјавлыны да сиз тѳчитавны. Тѳчитигас шогмытѳм пластинкајассѳ, кодјас тѳчитѳмысла јона-нын бырѳмаѳѳ да кодјас јона пинѳссѳма, колѳ вејлавны выласѳн. Зыртчан пластинкајассѳ калкалѳминјастис колѳ кыпѳдыштны сетчѳѳ, кытчѳѳ на вылѳ топыдѳѳ оз пукѳы чуњ кутѳда брускыс да лѳсав чуњјас тудѳдѳм тујјасас. ѳерт, вывти зелыдѳѳ оз-жѳ ков лѳсѳдны, сѳкыда кутас ветлынысѳ. Зыртчан пластинкајассѳ колѳ пуктавны шѳрт серти.

Топѳданјасыс ужалигас зыртчысѳѳны да пуртыс пондас шатласны, јурпѳлавны. Најѳс колѳ пилитны сижѳ местати, кыти крепитчысѳѳны чуњ кутѳда брускас. Тащѳм торкѳѳмыс-кѳ лоас ыцкиг дырјыс-на, секи топѳданјассѳ позѳ кусынтны помјасѳдыс мѳлѳтѳн вачкѳдышталѳмѳн пинјас бердас.

Ыцкан (вундан) пластинкајассѳ, топѳданјассѳ да зыртчан пластинкајассѳ лѳсѳдѳм бѳрын колѳ пуктыны пуртсѳ, лѳсѳдны шатунсѳ да киѳн бергѳдлыштны кривошипсѳ. Пуртыс колѳ кокњида ветлыны, шатлаветѳг.

Пуртсѳ ас места ас саѳитѳм. Кривошипсѳ колѳ лѳсѳдны сулалан выјѳ (мертвој положѳњѳѳ). Сиз дырјыс сегментјасыслѳн шѳр выјыс мед вѳли сулалѳны чуњјас шѳрвыј вѳстас. Најѳ-кѳ шѳрвыјыс вешјыштѳмаѳѳ, секи машинаыс ѳакны кутас турунсѳ, тырны да кыскавнысѳ лоѳ јона сѳкыд. Тащѳмыс кореурѳ овльвлѳ и выљ машинајасын сижѳс кыѳеурѳ ѳок ногѳн течѳмла. Тајѳс лѳсѳдны јона кокњид, бродаа-кѳ (резбаа) шатун јурыс, кущѳмѳн петкѳдлѳма 4 серпас вылын. Колѳ бергѳдны шатунсѳ 3-4 пѳв,—сизнас сижѳ жењдаммас, ѳѳбѳ ѳужалас да пуртсѳ вајѳдас аслас местаѳ.

Бродыс-кѳ абу, секи қовмас чинтыштны шатунсѳ. Шатуныслыс јурсѳ шлѳпитны (переклепајтны) сизі, медым вешѳыштитѳ сылѳн куѳтаыс.

Таыс кыңзі зыртчыссөны (бырөны) шарһирјасыс кодөн шатунсө јітөма рамаыскөд. Ставсө тајөс лолө лөгөдны важ выјөзыс. Јона зыртчөм шарһирјассө колө лечтыштны да пуктывны на улө втулкајас.

Ышқан частсө колө сетыштны воҙө. Сы вылө машинаас ем уна пөлөс пріспособленьөјас. Шужа башмакөаңыс да дышлоөзыс-кө ем көрт һөрјыс (віҙөд 11 серпас), сіјөс колө чінтыштны. Тащөмыс ем дренга машинаыс да Луберецкөј завоудыс петөм машинајасын. Бостам-кө Массеј-Гарріса машинаыс, сені машина рамасө лөгөдөма пөлөсын, һылкмөсөн да сіјөс резбајассөаңыс пощө һужөдыштны да сіңөн воҙө вежыштны ышқан частсө. „Чемпіон“ һіма важ пөлөс машинајасын рама бөр вылас ем кусыңтөм тага (11-д серпасын петкөдлөма АСВ шыпасјасөн). Сіјөс лолө вһңғыштны да бергөдны кыщов жынмында. Сіңөн сіјө ышқан частсө вештыштны воҙө (чуңјаснас індөма сіјөс, кытзөз вешјас да сувтас ышқан частыс).

Осборн машинаын бөрвылас ем ексентріка болт, кодөс колө бергөдыштны сетчөз, кытчөз ышқан частсө оз јөткышт воҙөз (8 серпас вылын петкөдлөма, кызі колө бергөднысө да мыј выјөз). Оти ног-лі, мөд ног-лі, колө вермыны ышқан частсө лөгөдны стөч аслас местаө, сытөг бурыөөн колавны кутас ышкөм вылыс, нырсыны да јона сөктаммас машинаыс, мынласны кутас шатуныс.

Пөчінкасө вөчөм мығғыс течан да бара колө вөдлывны ышқан частыслыс ужалөмсө, өпөт кривошпөсө сувтөдлыны да віҙөдлыны, медым шатуныс да пурта полосаыс вөліны өтвестынөс. Сің-жө віҙөдлыны, өтвестын абу шөрвыјныс сегментјасыслөн да чуңјасыслөн. Пуртыс-кө бөрвыв вешјыштөма, оз-һын кут бура ужавны. Ышқан частсө пощө прөверітлыны јешцөн і тазі: һужөдны шөр-

тѣн ѳтарсѳ дышло пѳлѳныс, а мѳдарсѳ шатун да пурт пѳлѳныс. Тажѳ шѳртјасыс ужалігас колѳ лоны вескыд пельѳс выјын (под прямым углом), но ужалігас пуртыслѳн ѳтар помыс турунас паны-

11-d серпас. Вундан частсѳ лѳсѳдѳм.

далѳм вѳсна сетѳѳ бѳрвыв $1\frac{1}{2}$ см. мында, да сїјѳн сыладор помыс ужавтѳм дьрјїыс колѳ шѳртгыс сулавны војын $1\frac{1}{2}$ см. мында суысјассѳ зевтѳм бѳрын колѳ проверїтлыны пельѳсѳн (угольнїкѳн), местаын-ѳ пукалѳ пуртыс. Местаын-кѳ машїнаыс пондас ыщкыны јона бура, выл машїна моз-жѳ—кокнїда да мїчаѳз. Пуртыс-кѳ оз ло местаын, сїјѳс кѳт кыз да колѳ лѳсѳдны местаѳзыс татѳѳ їндылѳм став способјас сертыс. Шатуныслѳн втулкаыс крївошїп чуыс оз ков зѳрны, сыыс ку-тас мынласны шатуныс лїбѳ пуртыс.

Машїнаыслѳн сѳкыда ветлѳмыс медгасѳ овывлѳ ыщкан частыс бѳрвыв сетѳѳм вѳснаыс. Бѳрвывсѳ сетѳѳ чуыкүтѳда бруссѳ да рамасѳ јїтан шарнїрјас лїчалѳм вѳсна. Медым таыс вїдчысны, колѳ, пыщ-кѳсса башмаксѳ војѳ јѳткыштѳм кынзї, нѳшта вѳрзѳдны пельѳссѳ чуыкүтѳда брускыслыс да шатуныслыс. Нажѳ мед вѳлї сулалѳны ѳтвѳс тын, ѳтї лїнїјаын. Лоас-кѳ косталыштѳм, вежынтѳѳм, колѳ-нїн ворзѳдны пельѳссѳ пуртганыс да шатунѳзыс зїк јывтїыс-моз. Тажѳс позас лѳсѳдны чуыкүтѳда

брус
рорт
ман
вежѳ

ов.ль
лїбѳ
шѳм
лавл
плас
ныс

Т
быд
пурт
данј

Ш
ны п
туны
дорс
жїгѳ
тѳ
став

Ј
кѳсс
зырт
колѳ

мыс
лѳм
зырт
шат
лїча
шїтѳ

М
ка с
торѳ
сѳма

Вун

бруссо башмакас выльнѡв лѡсѡдѡмѡн лѡбѡ пово-
рортсѡ башмакыскѡд щѡц. Мукѡд дырїї таїѡс вер-
ман лѡсѡдны пыщкѡсса башмакыслыс цыферсѡ
вежѡмѡн, лѡбѡ скоба пельјасас втулкајас пуктѡмѡн.

Машинајаслѡн јона болтыс кежѡмыс медсасѡ
овлывлѡ кушѡм ѡбуѡд чунјас слабѡтѡм да пурта
лѡбѡ чун пластѡнкајасыс лѡчалѡм вѡсна. Медым та-
щѡмыс ез вѡв, колѡ щѡкыджыка да буржыка вѡд-
лавлыны ышкан частсѡ. Пурт дорыс да лунјасыслѡн
пластѡнкајасыс мед вѡлі топыда ѡмѡны мѡда мѡд-
ныс вылѡ, ножѡчыи моз-жѡ.

Тонѡдан помјассѡ мѡлѡтѡн куснѡдлѡгѡн колѡ
быд вачкыштѡм мыгтѡ вѡдлыны, абу-ѡ топалѡма
пуртыс. Топалѡма-кѡ колѡ зубѡлѡдн ѡнны топѡ-
данјассѡ.

Шатуныс орјасѡгѡн унаыс сылыс вежлавлѡ-
ны пу частјассѡ да оз тѡдны сїїѡс, мыј сїїнас ша-
туныслѡн став куѡтас ѡтѡї оз ков вежыны воѡза
дорыс. Колѡ зев кужѡмѡн вѡчны, медым таїѡс ве-
жѡгѡн пуртыс ез вѡрѡзы аслас местаыс. Он-кѡ чај-
тѡ артмыны шатун јурсѡ лѡсѡдмнас, буржык
ставнас вежны.

Јур бертыс пуртыс жугавлывлѡ медсасѡ пыщ-
кѡсса башмакыс накладкајасыс да прокладкајасыс
зыртѡм вѡсна да пуртыс ѡдрѡм вѡснаыс. Наїѡс
колѡ вежны. Шатуныслѡн лѡбѡ пуртыслѡн орјасѡ-
мыс овлывлѡ шатун јурыс крѡвошѡп чуныс лѡча-
лѡм вѡсна, лѡбѡ крѡвошѡп ѡрссыс подшѡпнѡкјасыс
зыртѡм вѡсна. Наїѡс лѡсѡдыштны колѡ аскадын
шатуныс да пуртыс орјастѡзыс. Таїѡ частјасыслыс
лѡчалѡмсѡ слабѡтѡдѡмсѡ поѡѡ каѡавны кѡдн вѡрѡ-
шѡтыштѡмѡн.

Машинаыс торкеалѡм помкајас вылѡ мѡ јонжы-
ка сувтлѡм, медым лубѡј морт вермѡс лѡсѡдны
торкѡмјассѡ. Ѳд он-кѡ тѡд слѡјсѡ, мыјсан торкѡ-
ѡма, секѡ весѡг мастерјас оз саммыны лѡсѡднысѡ.

Подшипникжасыс, кыгөнi бергалёны вөрзёдан чөрсжасыслөн шестернажасыс, вөйтчөмисла зыртчысёёны да чөрсжасыс катласны кутасны. Тагнас шестернажаслөн пинжасыс шылагасны либё зикөз жу-гавласны. Медса-нын зыртчысёёны подшипникжасыс кривошип чөрсёыс. Ыцкан машинасё пөчинитигөн колё видлавны став подшипниксё да шогмытөмжас-сё выльөн вежлавны, а шогмана коджассё выльыс пузёдлыны да зигөн топыдөз жөртны чөрс помас. Подшипникжасыс-кө кык торжыс, секи позё торжалан-итыс пьитыштны. Сизнас торжасыс топалыштасны да топыда сибаласны чөрсас. Машинасё пөчинитигөн сиз-жө колё видлыны став болтжассё, пружинажас-сё шогмытөмжассё вежлавны, а шогманажыкжассё пөчинитавны.

Ыцкан машинажас бөржөм. Медбур ма-шинажас: Мак-Кормикалөн, Фирингалөн, Масеј-Гаррислөн, Вальтер Вудалөн. Не-уна улынжыкжас: Осборнлөн, Планолөн. Омөлжыкжас: Чемпион, Андриана, Платт. Бур машинажас вөчөны Луберетскіј заводын да „Коммунарын“. Машинажас бөржігөн бөржөј ставлы төдса фирмажас.

ЛОБОГРЕЈКА (Вундан машина)

Лобогрејкалөн вундан частыс сещөм-жө, кушө-ми ыцкан машинаын. Сөмын вундан част помас торја рама вылын ем платформа, рамаыслыс возла-дорсё лөсөдөма чуыжасөс крепитөм вылө. Плат-формаыс лөб вескыд пелөса рама вылө пөвжасыс вөчөм пыдөс (доска). Платформа бөжвылас нө-шта-на ем бөжвывса пружина жылас кујим пелөса корөбө Сетчө і куравысө платформа вывсыс вун-дөм нааныс. Кор сижө көрөбас чукөрмас колта ты-рыс, сетыс лөзөны муас. Медым платформа вылас вундөм іжасыс колашнөгөн пөрис, шепладорнас бөр-

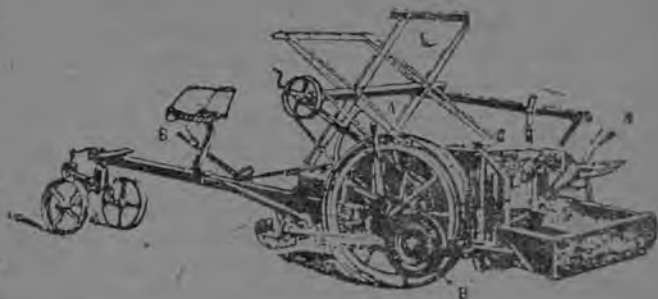
вив вундан частыслы вымысаыс лөсөдөма мото-
 вилө (жкөдлыс) нол пөла борјас. Платформа
 бөж вылас һансө куталыс да лезыслы лөсөдөма
 пукаланн. Возла дорас вож вылас вөвјаснас да
 машинанас вөфитчыслы пуклөс лөсөдөма мөд пук-
 лөс. Вож (дышлө) возвылас лөсөдөма көлөсајас,
 меым дофдасныс ез куг сөвиө вовјас вылө. Пурт-
 сө да јуклөдлысө вөрзөдө шујгаладорса көлөса-
 ыс. Һансө вундыны пуртыслы оз ков торја ыжыд
 өд, вундө і вөлеју ветлөмөн. Сы вөсна көлөсага-
 ныс да вундан частөчыс вөрзөдан өдсө лөсөдөма
 пөна көлөсајаснас сөмын кык коническөј да цөлін-
 дрическөј шестөрһапыр. Ыжыд цөлиндрическөј шес-
 төрһаыс унжык машинаыс кетөма көлөса чөрсый-
 көд өтпомыс: јкөдлысыс вөрзө өтпомса тасмади.
 Тасмаыс (ременыс) бергалө кык гөгыл вылын: өтй-
 ыс— јуклөдлан чөрсас, мөдыс— муван көлөсаыс-
 көд ортчөн.

Лобогрејкасө течөм да сыөн вофитчөм

Іза пыдөслыс улі-вылісө лөсөдчысө рычагјас-
 өн, кодјасөс 12 сөрпас вылын индөма. „А“ шы-
 пасөн—вөдзөдан да прөст көлөсајас дорас. Ізас
 лөд көлөма колө лөсөдны өтжужтади кыкнанла
 дор помөдыс. Лобогрејкалөн рамаыс выль кыз
 да сы вөсна вундан частсө ышкан машинаыс-
 лоз јона улоз оз лөз лөсөдны—рамаыс му бер-
 дас пондас инмавын. Ковмас-кө улі вундыны, колө
 платформасө вундан аппаратнас лезыштны увлан.
 Сіз-кө лөсөдны возладорөс пуклөс дорас вујјас ем
 рычаг „Б“ өпөт-жө платформасө јона лезны, конырт
 ны оз ков, делө лоас сетыс вундөм һансө лезныс.

Јуклөдлансо колө лөсөдны ізас кузта сертыс
 оз ков лөсөдны јуклөдлансө кокјас вестас—сіз
 нас шепјасыс став тусө ныркөдас, вартас. Мото-

вилосё колё лёёдны шепжассаныс 5-9 саньметр
выё улёжык. Вывті улё лёёддöмыс абу-жö бур-
кутас ізасыс гартчыны да вужнас ыещкысöмны.

12-d серияс. Лобогрејка.

Сувтса ыанылы јуклёдлансё позё лёёдны вун-
дан част вестас. Ыаныс кө воэыв пöрыштöма,
шыльк мунöма -- јуклёдлансё колё воэö петкöдны,
медым суэны пондїс. Јона усöм ыансё колё вун-
дыны ыылыд ногыс, лёб бокша ногыс. Паныд но-
гыс мунан воэсö колё кушöн мунны.

Јуклёдлансё лёёдїгјасöн (воэö лёбö бöрвыс веш-
тїгöн) енö вунöдчöј раэлыны погонсö, кодї лычöд-
чысö гöгылы көлöсаяс вылас раэлытöг вермас
орны.

Лобогрејкасö ыщкїг кежлö лёёддöм

Быд лобогрејка позё лёёддыны ыщкыны турун
пуктїгöн, секї колё бергöдны болтјассö, кодöн ку-
тöма платформасö рама бердас да боетлыны плат-
формасö щöц кујм пельöс кöрöбнас. Сесса позё
боетлыны јуклёдлансö (мотовїлöсö). Поводыанс-
кö тöла, јуклёдлансё позё кольлыны; сїјö кутас ту-
рунсö пöрöдны пурт вывтїыс.

Откымын лобогрејкаас ыжыд конїческöј көльö-
саыс (12-серпас вылын індöма „В“ шыпасöн) кык-

наладорсаыыс пиџа, і старас гіжма «хлеб» а мџ-
дарас—«травя». Тајџ кџлџсасџ поџџ перјывны да
берџџны мџд ногыс. Турун ыщкџгџн шестернаас
колџ лџсџдны щџкыдларџ пиџсџ. Сџзнас пуртыс
бџстас ыжыджык џд, а сещџмыс колџ турун ыщ-
кџгџн, ічџт џднас туруныс оз мџчаџџ ор. Лџбогреј-
каас-кџ абу тащџм, кыкналадорсаыыс пиџа, кџлџ-
саыс, секџ гуџжыка колџ новлџдлыны вџвјассџ.
Лџбогрејкаџн турунџ он вермы сещџм улџ ыщ-
кыны, кыџџ верман ыщкан машџнаџн.

Вџџџм (дџџџрџтџм) сещџм-жџ, кыџџ-і ыщкан
машџнаџс. Медсаваџ колџ наперво бурмавтас, мед-
са-нын шатун јурјасас. Бура крепџтџ болтјассџ да
гајкајассџ. Вџдлалџџ зыртчан чаџтјассџ, енџ лџзџџ
најџс шџнавнысџ. Небыд ізаса кџзајас вундџгџн
лџсџдлџџ кџса дор-кол пуртјас, сещџмџс-жџ-і турун
ыщкџгџн, а чорыд ізаса кџзајасџ—чарла пџ-дџра
пуртјас. Медса јџна ныжмџны пуртјасыс улџ ту-
рунџ да улџ ізас вылџ; улџ турун ыщкџмыс да ва
вылын вундџмыс вџдчысны колџ.

Лџбогрејкаыслџн пуртјасыс лџсџдџм мыстџыс
колџ лџны ыщкан машџнаын моз-жџ чунјас шџр-
выј вџстас. Најџ-кџ петыштџны, лџбџ вывџтџ пырс-
ны, колџ лџсџдны. Лџбогрејкаын пуртјасыс лџсав-
тџмлы помкаыс медсасџ овлывлџ шатунџаыныс, сы-
лџн куџтаыс абу бурџщ да. Сџјџс-кџ оз поџ куџџд-
нысџ лџбџ женџџднысџ вџштџаыныс, секџ ковмас вы-
лаџ лџсџдны јурсџ. Шатуныс-кџ кџртыс, колџ куџ-
пџчаџ нулџмџн чџнтыны лџбџ сџдтыны сылыс куџ-
тасџ.

Лџбогрејкаас пуртыс да шатуныс колџ лџны
џтвџстын, џтџ вџџ-вылын. Лџбогрејкаыслџн рамаыс
вундан чаџтсџ оз лџз бџрвыв петны, кыџџ петџ
ыщкан машџнаад; сы вџсна пуртыслџн петџмыс
медсасџ овлывлџ рамаыс сџсџџм вџсна. Рамасџ
поџџ прџверџтлыны да вџскџдны.

Лобогрейкалыг мукӧд частжассӧ пӧчинӧны,
лӧсӧдӧны ыцкан машинаыг сӧдӧ частжассӧ моз-жӧ.
Платформасӧ колӧ крагитны.

Лобогрейкасӧ бӧржӧгӧн оз ков ботны векӧд
пӧлӧссӧ (120-150 саным. паэтажассӧ), колӧ ботны
180 см. паэтабс, кодӧс пара вӧлӧн-жӧ позӧ кыс-
кавнысӧ.

Лобогрейка, сӧдӧ важмӧм машина-ӧн, кӧнас кол-
та тырнас шыблалӧмыс вывмӧ сӧкыд-да („плештӧ
шонтӧ“); сыыс кыӧӧӧ ӧзасыс ӧна ӧргӧӧ да туыс
пыркалӧ. Таӧ машинасӧ колӧ-ӧн вежны буржык
машинаӧн, ботам кӧӧ, хоӧерӧн.

Иис. № 4688.

Зуриндалыс

	кiрiкбeс
Кыбвоз	3
Уборочнõй машинажаслõн коланлуныс	5
Ыцкан машина	6
Кычõ ыцкан машинасõ вõчõма	—
Машинасõ тeчõм да лõсõдõм	21
Машинасõ вiçõм-дõзõрiтõм	24
Машинасõ дõнталõм	29
Лобогрейка	34
Лобогрежкасõ тeчõм да сыõн вõфiтчõм	35
Лобогрежкасõ ыцкiк кeжiлõ лõсõдõм	36

дона јортјас, лыѣѣысыјас:

Колхозникјас да гөл да шөркод-
дем крестана!

Кущома тјанлы сөлөманыд воис нгаыс,
гөгөрволныд-ө мыј жылыс гјжөма, гөгөрво-
ана-ө. нгасө. гјжан. кывјыс, тырмымөнја-ө
сени серпасјасыс; тјан. ногөн, мыјжык колө
вөчны, медем бурмөдны Коми нгајасыслыс
качествосө да кущөмжык нгајас өнја кадө
колөны колхозникјаслы да гөл да шөркод-
дема крестаналы.

Тажө став торјас јывсыс јуөртөј Коми
Издательствоө, неперіодіка јукөдө. Гјжөдјас
поэө ыстыны дон босттөг.

* * *

2:

1-

C,

D-

-Ö

Ö

G

Ö

t-

si

ic

допуск 30 ур
Цена 30 коп

38311

Коми-3

2-1050.